

ВІСНИК

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 2(16)

КВІТЕНЬ 2009

заснована у
2006р.

Розповсюджується
безкоштовно

ЗІ СВЯТОМ ВЕЛИКОДНЯ!

Для християн усього світу Великдень – найбільше, найурочистіше свято церковного календаря. Адже воно пов'язане з іменем найвеличнішої особи – Ісуса Христа – Сина Божого, народженого від Марії, дарованого світові Господом для врятування людства.

Розпятий на хресті за гріхи людей, він воскрес із мертвих у весняну пору. З тих незапам'ятних часів християнський світ урочисто відзначає цю дату, як свято оновлення, відродження всього живого.

Нехай Великдень, який прийшов до нас нинішнього року, розбудить у Ваших серцях почуття радості, щастя, любові і надії, впевненості у торжестві істини, правди і справедливості.

Христос воскрес! Воістину воскрес!

Федір ГАМОР,

директор Карпатського біосферного заповідника

ЛАЗИЩИНЦІ ОБУРЕНІ ВИРУБУВАННЯМ ЛІСІВ ПІД ГОВЕРЛОЮ ТА ЗВОЛІКАННЯМ ІЗ РОЗШИРЕННЯМ КБЗ

Велика їх група звернулася із відповідним листом до Президента України Віктора Ющенка, Прем'єр-Міністра нашої держави Юлії Тимошенко та голови обласної державної адміністрації Олега Гаваші, зміст якого публікуємо.

**Президенту України п. Ющенку В.А.,
Прем'єр-Міністру України п.Тимошенко Ю.В.**

Копія:

Голові Закарпатської обласної державної адміністрації п. Гаваші О.О.

Ми, жителі с. Лазещина, Рахівського району Закарпатської області, глибоко стурбовані зволіканням чиновників від влади та виявом групового егоїзму депутатів Лазещинської сільської ради до виконання вимог Указу Президента України за № 633/2008 від 10 липня 2008 року «Про впорядкування території г. Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині».

З року в рік замість лісів довкола підніжжя г. Говерла з'являються все нові й нові зруби. Тривають хижачькі лісозаготівлі, а автодорога через село, яку вже більше двох років ніхто не ремонтує, щент розбита надважкими лісовозами і подібна більше на руїну після бомбування. Нікого з можновладців це не хвилює. Депутати сільської ради (більшість з них підприємці-лісозаготівельники) підбурюють людей, лякаючи їх заповідником, добре розуміють, що бандитизм у лісі буде припинений і сподіватись, що вони підтримають своїм позитивним рішенням Указ Президента, не можемо.

Ми переконані, якщо північні схили гір Говерли та Петроса будуть передані згідно Указу Президента Карпатському біосферному заповіднику, то наші нащадки матимуть шанс у майбутньому видіти красу збережених лісових ландшафтів. Це необхідно робити негайно, поки ще залишилися ліси по підполонинами. Бо якщо до них лісогуби доберуться, то вверх Лазещиною не зустрінемо жодного туриста і туристична галузь тут уже ніколи не приживеться, оскільки убогі, вкриті суцільними зрубами, навколишні гори більше нікого не приваблюватимуть.

Ми вимагаємо, крім лісів, визначених для передачі в Указі Президента, передати найближчим часом усі ліси, які вписуються у величаву панораму двох найвищих гір Говерли та Петроса, яку можна побачити тільки з нашого села.

**Я.МОЧЕРНАК, М.ВАСИЛЬЧУК, Ю.К.ЛЮЧІВСЬКИЙ, М.СОРОХМАНЮК
ТА ІНШІ (УСЬОГО 97 ПІДПИСІВ).**

ПРОЕКТ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

Відповідно до Указу Президента України від 19 грудня 2008 року, розпочала свою роботу Академія екологічних наук України. Цими днями відбулись перші загальні збори членів – засновників Академії, персональний склад яких, у кількості 14 провідних вчених, затверджено Указом Президента України 2 березня 2009 року. Треба нагадати, що загалом до складу Академії буде входити 25 дійсних членів та 52 члени-кореспонденти.

На зборах затверджено тимчасове Положення про вибори дійсних членів і членів-кореспондентів Академії та її керівництва, структуру Академії та основні напрямки її діяльності. Обрано керівників Академії, затверджено склад робочої групи з підготовки проекту її Статуту тощо.

Президентом Академії став Міністр охорони навколишнього природного середовища України, відомий вчений,

УКАЗ ПРЕЗИДЕТА УКРАЇНИ

Питання Академії екологічних наук України
З метою започаткування діяльності Академії екологічних наук України постановляю:

1. Затвердити дійсними членами-засновниками Академії екологічних наук України Адаменка О.М., Бондаря О.І., Білоруса О.Г., Гамора Ф.Д., Костишина С.С., Мінаєва О.А., Півняка Г.Г., Ситника К.М., Солов'я В.В., Тарасенка В.С., Туницю Ю.Ю., Федоркіна С.І., Філіпчука Г.Г., Щербака Ю.М.

2. Взяти до відома, що перші вибори до Академії екологічних наук України проводяться за тимчасовим положенням про вибори до Академії екологічних наук України, яке затверджується дійсними членами-засновниками Академії.

№118/2009, Президент України Віктор ЮЩЕНКО
2 березня 2009р.

професор Георгій Філіпчук. Першим віцепрезидентом обрано Юрія Щербака – першого Міністра охорони довкілля незалежної України, доктора медичних наук, директора Інституту сталого розвитку

(Продовження на стор.4)

ВІЗИТНА КАРТКА У ЦЕНТРІ ЄВРОПИ

Рахів і Рахівщина мають багато унікальних природних, туристично-рекреаційних об'єктів як для України, так і закордоння. Один із них – географічний центр Європи, який розташований на території Карпатського біосферного заповідника. Тут КБЗ створює візит-центр, який незабаром стане одним з найважливіших об'єктів для екологоосвітньої діяльності серед широкого кола туристів, інших відвідувачів Рахівщини, нашого краю, стане їх візиткою. Про призначення згаданого центру в інтерв'ю розповідає директор заповідника Федір ГАМОР.

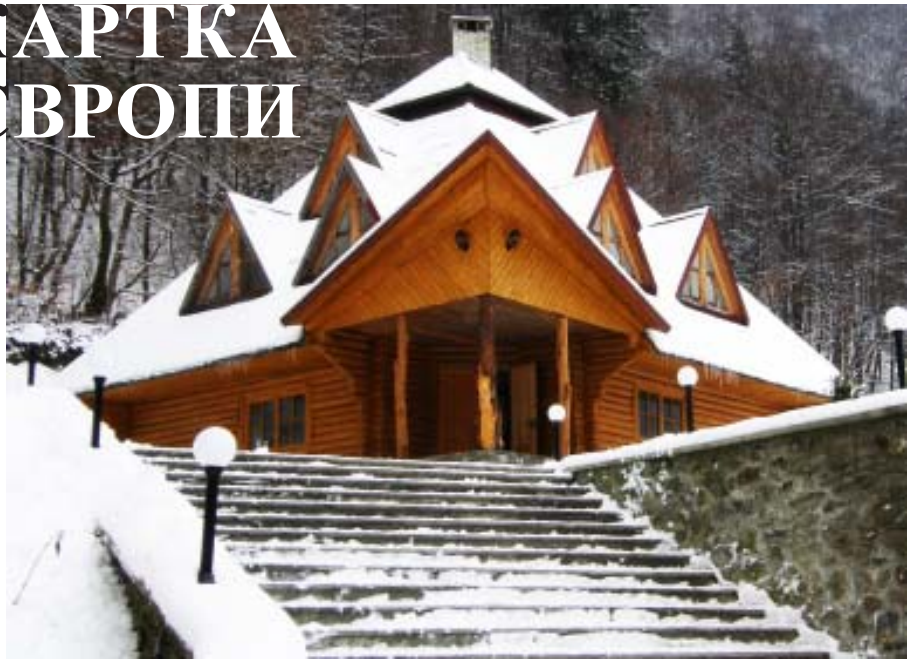
- Федоре Дмитровичу! Що лежить в основі концепції створення візит-центру в географічному центрі Європи?

- Старожили ще з кінця XIX століття запам'ятали, що поблизу села Ділове, австро-угорськими військовими, узбіч дороги, яка тут пролягає, було встановлено пам'ятний бетонний знак з надписом на латинській мові, що в перекладі означає: «Постійне, точне, вічне місце. Дуже точно, з спеціальним апаратом, який виготовлений в Австрії та Угорщині, з шкалою меридіанів та паралелей, встановлений центр Європи. 1887». Географічні координати цього центру – 48°30' північної широти та 23°23' східної довготи.

На якийсь період все це забулося. Аж у 80-ті роки минулого століття знак поновили, збудували поряд із ним стелу, яка також символізує центр Європи. Практично, саме від тоді це місце стало об'єктом масових відвідувань туристами, про нього заговорили. А з часу, коли територія, на якій знак і стела розташовані, передана заповіднику, відтоді вони знаходяться під нашою опікою.

Концепція про створення на згаданому місці візит-центру КБЗ якраз тому й виникла, що цей об'єкт – символічний для України, області і району. При належному підході, облаштуванні, створенні умов для туристів, інших відвідувачів, це місце може стати і вже стало візиткою держави. Тим більше, що, на наші клопотання, у 2002 році Верховна Рада України прийняла відповідну постанову про створення на території Карпатського біосферного заповідника впродовж 2003-2004 років еколого-освітнього центру у географічному центрі Європи. А до цього було видання у 1997 році книжки-путівника «Рахів – місто в географічному центрі Європи». Якраз у ній вперше дано розшифровку латинського напису на згаданому знаку, широко поінформовано громадськість про це місце, а також про Рахів, якому тоді виповнилося 550 років від часу першої згадки.

Поряд із цим, у різних ЗМІ, зокрема у газетах «Урядовий кур'єр», «Голос України», щотижневик «День», обласній пресі, передачах радіо і телебачення було оприлюднено багато інформації, яка популяризувала географічний центр Європи поблизу Рахова, природні, економічно-соціальні і культурні цінності, проблеми та перспективи розвитку цього чарівного куточка Українських Карпат. Особливий резонанс мала стаття в «Урядовому кур'єрі» «Чи курсуватиме потяг Київ – Рахів?». Вона

змусила багатьох іменитих людей задуматися над тим, чи ефективно використовуємо надбання, дані природою, які держава має на Рахівщині?

- Що собою являє візит-центр у природі?

- Незважаючи на економічні труднощі, які мала Україна і заповідник у 1999 році, було виготовлено проектно-кошторисну документацію на будівництво візит-центру, а в 2001-му – наші будівельники заклали його фундамент. Трохи пізніше за кошти заповідника тут звели двоповерхову будівлю із деревини-кругляка в сучасному гуцульському стилі. У більшості, все це робилося за кошти заповідника, певну суму грошей виділив державний фонд охорони навколишнього природного середовища. Також розпочато оформлення засобами наочності прибудинкової території. Там розміщено стенди, які інформують відвідувачів про це історичне місце на території заповідника, характеристику його ландшафтів, флори і фауни тощо.

Незабаром приступаємо до наступного етапу оформлення візит-центру. Тут з'явиться скульптура-вивіска на англійській та українській мові, алея європейських країн, стенди про ці держави, яких є 49; інформація про їх площу, герби, прапори, населення, карти територій тощо. На двох великих стендах, які складатимуться із трьох композицій, помістимо карти – фізичну та географічного перехрестя в Центрі Європи. Буде в загальному охарактеризовано Європу, як континент, а також Карпатський екорегіон, розкрито тему: «Україна на шляху до сталого розвитку», «Закарпаття – Срібна земля», «Букові праліси Карпат, як об'єкт всесвітньої спадщини ЮНЕСКО» та ряд інших.

На першому поверсі будівлі розмістимо експозиції про природно-заповідний фонд України, а також КБЗ, різні дискусійні матеріали щодо точності визначення координат Центру Європи. А на другому – великий блок інформації про природну цінність Євроконтиненту. Красиво оформлені фотопанорами будуть доповнені необхідною інформацією про моря, ріки та озера Європи, гірські та лісові екосистеми, антропогенні ландшафти та екологічні

проблеми. Великий розділ тут присвятимо Закарпаттю, як землі в Центрі Європи, зокрема розкриємо історичне минуле краю, його природні та етнокультурні особливості, основні характеристики господарства, туристично-рекреаційний потенціал. Також виставимо експонати про тваринний і рослинний світи, етнокультурні особливості Гуцульщини і Закарпатської Гуцульщини зокрема. Окремо буде представлено Рахів, як місто у Центрі Європи, музеї та інші привабливі об'єкти на цій землі.

Інформаційний центр буде обладнано відеоапаратурою, через яку транслюватимемо фільми про історію, природу і культуру нашого краю. Тут також можна буде придбати сувеніри і друковану продукцію про Закарпаття, Рахівщину, Рахів та заповідник. А в гарно облаштованій кав'ярні подадуть смачну закарпатську каву, духмяні лісові чаї.

Обсяг роботи значний. Він вимагає великих затрат коштів, матеріальних і людських ресурсів. Ставимо за мету впоратися і дати об'єкт в експлуатацію до кінця літа ц.р. Висловлюю щире вдячність будівельникам заповідника, які вже звели споруду і далі трудитимуться на її облаштуванні. Це, зокрема: виконробу Дмитру Веклюку, бригадиру Миколі Сас-Думену, робітникам Івану Бендику, Василеві Шмілу, Миколі Рольоку, а також провідним спеціалістам заповідника Мирославу Обладанюку, Михайлові Понціру, завідувачу ГІС лабораторією Юрію Беркелі, які вже доклали багато зусиль, аби будівля появилася, та у підготовчі роботи для її оформлення засобами наочності. Із появою згаданого інформаційного центру, поряд з музеями екології гір та «Нарцису» у Хусті, аншлагів у кожному з відділень та рекреаційних будиночків у горах на території КБЗ, промаркованих і проафішованих міжнародних маршрутів Закарпатського туристичного шляху, у нас буде створено потужний комплекс засобів для екоосвітньої роботи з населенням. Все це піднесе імідж нашої держави, регіону і заповідника.

Інтерв'ю взяв Василь БОЙЧУК

Микола Рибак, перший заступник директора - головний природознавець заповідника: «ДОВЕДЕТЬСЯ ПРАЦЮВАТИ НАПРУЖЕНО І ЯКІСНО»

(із доповіді на науково-технічній раді)

Відповідно до кошторису фінансування, у 2008 році Карпатському біосферному заповіднику надійшло 7268,2 тис. гривень. В тому числі із загального фонду – 5768,3 тис. гривень, держфонду охорони навколишнього природного середовища – 875 тис. гривень, обласного фонду охорони навколишнього природного середовища – 30 тис. гривень. До спеціального фонду заповідника поступило 594,9 тис. гривень, з яких від основної діяльності зароблено 233,8 тис. гривень, в тому числі від рекреації – 195,8 тис. гривень. Від господарської діяльності отримано 354,3 тис. гривень, в т.ч. від реалізації лісопродукції – 289,9 тис. гривень реалізації форе́лі – 25,5 тис. гривень.

Взагалі, кошти, що надійшли заповіднику в 2008 році від надання платних послуг, на утримання та зміцнення технічної бази заповідника складають 8,2% від загальних надходжень. Це вагома частка, яка сприяє стабільній роботі колективу.

Кошти загального та спеціального фондів були спрямовані на виконання плану природоохоронних заходів. Зокрема, на зарплату з відрахуваннями витрачено 5726,7 тис. гривень. Кошти, виділені з фонду охорони навколишнього природного середовища, використано на придбання п'яти легкових спецавтомобілів, для служби державної охорони, придбання оргтехніки, форменого одягу та будівельних матеріалів для місць рекреації за маршрутом г. Говерла.

У звітному періоді на науково-дослідні роботи використано 23,8 тис. гривень, з них майже 40% – на оплату праці. Кошти спрямовано на організацію і утримання наукових полігонів (лісових постійних пробних площ), а також гідрометеостанцій, гідрометеостанцій, дослідження флори і фауни, картування їх видів та інших цінних об'єктів. Також ці кошти спрямовано на виготовлення чергового тому Літопису природи та на організацію і ведення моніторингу, ГІС, кадастру в Чорногірському, Кевелівському, Трибушанському і Богдан-Петропольському ПНД відділеннях.

На природоохоронні заходи витрачено 170 тис. гривень (будівництво та утримання господарських доріг – 22км., виготовлення і ремонт 26 кварталних стовпчиків, проведення санітарно-оздоровчих заходів на площі 163,6 га з вирубок 5490 кубометрів деревини).

На протипожежні та захисні заходи спрямовано 45 тис. грн. Це – догляд за мінералізованими смугами – 28км., утримання протипожежних доріг – 16 км., ремонт мостів – 4 шт., влаштування та ремонт гірських стежок – 14 км.

На жаль, впродовж минулого року в КБЗ виявлено п'ять порушень заповідного режиму – незаконну вирубку дерев – 24,67м3, на загальну суму заподіяної шкоди 36,9 тис. грн. Винні притягнуті до відповідальності і відшкодували збитки. Крім цього держслужба охорони складала 25 приписів про незначні порушення вимог природоохоронного законодавства. Нею, а також відділом відтворення, збереження та використання природних ресурсів, обстежено 107 ділянок і внесено відповідні пропозиції адміністрації КБЗ щодо здійснення на згаданих ділянках конкретних природоохоронних заходів. Проведено лісопатологічне обстеження насаджень на площі 12 га. Ділянки, заражені хворобами і шкідниками, включені до плану санітарно-оздоровчих заходів КБЗ на 2009-й рік.

Позитивним наслідком роботи сприяло й те, що проводилися планові і позапланові, весняна та осіння ревізії обходів і майстерських дільниць ПНД відділень. За їх результатами видано відповідні накази, контролювалося їх виконання. Також постійно контролювалося дотримання вимог природоохоронного

законодавства на територіях, які не входять до складу заповідника без вилучення у землекористувачів.

Одним із важливих завдань, яке вирішує заповідник, є збереження фауни. На це спрямовано 45,5 тис. грн. Нашими працівниками влаштовано три годівниці та 10 відремонтовано для диких копитних тварин. Заготовлено 4 тонни сіна та кормових віників для фауни. Особливо посиленним був контроль служби держохорони за збереженням фауни взимку, а також за форе́лю у період її розмноження та нересту. З цієї метою влаштувалося цілодобове чергування працівників. Матеріали про весняний та осінній обліки фауни, зокрема оленів під час реву та форе́лі під час нересту, ввійшли до чергового тому Літопису природи КБЗ. Завдяки організаційним, охоронним й іншим заходам попереджено випадки браконьєрства та заїдання диких тварин хижаками.

Впродовж 2008 року, з метою відновлення екосистеми, у Долині нарцисів вирубано верболозу на площі 29,7 га сіножатій, що сприяло зростанню нарциса вузьколистого.

Ряд заходів рекреаційного спрямування здійснено у «Долині нарцисів». Це – ремонт оглядових майданчиків, а також облаштування рекреаційних зон, облаштування, ремонт та утримання екопізнавальних маршрутів, стежок. Проведено протиерозійні заходи на рекреаційних маршрутах Угольського ПНД відділення. Здійснено благоустрій прибудинкової території інформаційного комплексу у Центрі Європи. Поновлено аншлаги на екотуристичних маршрутах у Чорногірському, Угольському, Трибушанському, Кузій-Свидовецькому ПНДВ та у Долині нарцисів. У ряді з них поновлено інформаційні щити.

На утримання музею та екопросвітницьких центрів було виділено понад 17 тис. гривень. Вони функціонували нормально.

Ще більш відповідальні завдання перед колективом ставляться на 2009 рік. Зокрема, власних коштів заплановано отримати 588 тис. гривень. Якщо на зарплату грошей виділено відповідно до потреб, то на утримання заповідника по загальному фонду грошей державою не виділено зовсім. Їх потрібно заробити. Виходячи з цього, слід обмежити витрачання паливно-мастильних матеріалів, споживання електроенергії, економити дрова на опаленні приміщень тощо. Значно краще у цьому році повинні працювати служба державної охорони. Їй належить забезпечити надійну охорону заповідних територій, якісно виконати план природоохоронних заходів. Доплати, інше стимулювання мають здійснюватися лише за якісну і сумлінно виконану роботу. А пріоритетними будуть такі основні напрямки діяльності: інформаційне наповнення еколого-культурологічного інформаційного комплексу «Центр Європи» та введення його в дію; будівництво рекреаційного пункту в урочищі «Перемичка під Говерлою»; завершення реконструкції Музею екології гір та історії природокористування; закінчення будівництва лабораторного корпусу в Долині нарцисів; розширення території заповідника. А ще незавершеними на сьогодні залишаються заходи з ліквідації наслідків липневого паводку 2008 року (на це необхідно 5,5 млн. гривень). Потребу реконструкції і ремонту дорожки (15 км. від урочища Білий до Перемички під Говерлою на 5 млн. 300 тис. гривень; збереження і відтворення популяції форе́лі струмкової в гірських водоймах (200 тис. грн.). Все це та ряд інших заходів вимагає значних фінансових ресурсів. Зрозуміло, що доведеться самим заробляти кошти і вишукувати їх з інших джерел.

ЗА МУЖНІСТЬ – ПОДЯКА І ПРЕМІЯ

17 лютого цього року в Рахівській райвідділ УМС України у Закарпатській області надійшло повідомлення про те, що під час переходу групи туристів за маршрутом г.г. Говерла – Петрос, на полонині Гармонеска, в результаті сходо снігової лавини, загинув турист із Житомирщини.

У райвідділі терміново було створено оперативну-слідчу групу. Для її супроводу до місця подій із Карпатського біосферного заповідника було виділено інспектора Богдан-Петропольського ПНД відділення Юрія Богуняка, за яким задані угіддя закріплені. До слова буде мовлено: Юрій Михайлович не перший рік працює у КБЗ, багато років лісникував у Рахівському лісгоспі. Заповідну територію знає, так як свої п'ять пальців. І взимку, і в літку добре орієнтується в угіддях. Саме тому, не дивлячись на складні погодні умови того дня і лавинонебезпеку, яка загрожувала групі, уміло і оперативно вивів усіх рятівників на місце пригоди, надав їм допомогу в слідчих діях. Тоді ж було врятовано ще двох туристів, які при сході лавини залишилися живими.

За проявлені мужність та професіоналізм під час надання допомоги працівникам міліції у розшуку загиблого людини, в.о. начальника райвідділу внутрішніх справ Ярослав Тулайдан оголосив Юрію Богуняку подяку, а директор КБЗ Федір Гамор преміював його.

(Вл. Інф.)

ПРОЕКТ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

(Закінчення. Початок на стор.1)

України ім. В.І. Вернадського, фундатора екологічного руху на Україні та відомого дипломата.

Вице-президентами Академії також стали: голова Комітету у закордонних справах Верховної Ради України, перший посол України в США, голова комітету ОБСЄ з питань економіки та екології, член-кореспондент Національної Академії Наук України, відомий дослідник сталого розвитку та глобальних екологічних проблем Олег Білорус, видатний вчений-фітобіолог, академік Національної Академії Наук України, колишній голова Верховної Ради УРСР, почесний директор Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України Костянтин Ситник та доктор біологічних наук, професор, ректор Державної екологічної Академії післядипломної освіти та управління Олександр Бондар.

Вирішено, що в Академії будуть працювати шість відділень (сталого розвитку та екологічної політики; екологічної безпеки та техногенних проблем захисту довкілля; охорони та раціонального використання природних ресурсів; екологічного законодавства, освіти та інформації; еколого-медичних проблем; біорізноманіття, заповідної справи та екомережі), відкриється екологічна бібліотека України, виходитиме друкований Вісник наукових праць тощо.

На думку Георгія Філіпчука, створення Академії екологічних наук України дозволить позбавити існуючу

розпорошеність наукових сил багатьох інституцій та спеціальностей при розв'язанні екологічних проблем, сприятиме об'єднанню та спрямуванню їх на вирішення конкретних практичних завдань, зокрема в галузі екологізації економіки та впровадження екологічного управління в систему функціонування та розвитку суспільства.

Без єдиного наукового координаційного центру, як показує багаторічний досвід, на жаль, вирішити гострі екологічні проблеми досі не вдавалось. Тому створення Президентом України Академії екологічних наук розглядається як інноваційний проект для майбутнього нашої держави. У цьому контексті, вона покликана не просто стати координатором, але й має виступити інтелектуальним центром для розробки наукових засад відвернення реальних та потенційних екологічних загроз національній безпеці України.

З врахуванням цього, новостворена державна наукова інституція зосередить свої зусилля, в першу чергу, на питаннях сталого розвитку та екологічного менеджменту, формуванні природоохоронної політики та раціонального використання природних ресурсів, еколого-медичних та енергетичних проблем тощо.

Федір ГАМОР,

академік Академії екологічних наук України, доктор біологічних наук, професор, заслужений природоохоронець України, директор Карпатського біосферного заповідника

У заповіднику багато унікальних місць, які охороняються. Одне із них, розташоване в Угольському ПНД відділенні, - карстовий міст. У 1552 році посли російського царя Івана Грозного відвідали це місце і описали його.

На згаданому карстовому мості ростуть, майже зниклі інде, дерева тиса ягідного. А всього у Великій та Малій Угольках цих дерев нараховується до півтори тисячі.

А взагалі, карстовий міст та лісонасадження тиса ягідного стали місцем відвідин чисельних туристів, природодобів, краєзнавців та науковців.

ЗАПОРУКА УСПІХІВ КОЛЕКТИВУ

(Із звіту на виробничій нараді провідного інженера з охорони праці заповідника Івана Даніва)

Конституція нашої держави гарантує громадянам України право на охорону праці, життя, здоров'я у процесі трудової діяльності. Виходячи з цього, в кожній організації чи установі, охороні праці повинна приділятися належна увага. Під цим розуміється система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі роботи.

Якщо з цими мірками підходити до оцінки роботи служби охорони праці Карпатського біосферного заповідника (КБЗ), то слід зазначити, що впродовж 2008 року вжито ряд заходів, щоб люди почували себе безпечно на робочих місцях, не було загрози їх життю і здоров'ю. Відрадно те, що торік не допущено жодного нещасного випадку на виробництві. А досягти цього вдалося завдяки профілактичним заходам. Сюди можна віднести, зокрема, районну конференцію «Безпека праці та соціальний захист на виробництві», яка відбулася на базі заповідника. У травні ми навчали і перевіряли знання працівників відділень і дільниць, господарського відділу. Протягом року інструкції з охорони праці переглядалися і доповнялися, в них вносилися суттєві зміни з тим, щоб попередити нещасні випадки, зробити умови роботи належними, надійними, безпечними.

Періодично, як це належить за

інструкцією, проводилися перевірки журналів інструктажів та оперативного контролю I та II ступенів у начальників природоохоронних науково-дослідних відділень (ПНДВ) та майстрів лісу. Зроблено приписи сіом службовим особам, які їх виконали. У п'яти відділеннях та у центральній садибі перевірено технічний стан електрообладнання, блискавковідводи, заземлення. В основному завершено оформлення кабінету охорони праці. У фонд обов'язкового соціального страхування працівників заповідника від нещасних випадків та професійних захворювань адміністрацією перераховано 8,4 тис.грн.

На охорону праці торік у КБЗ виділено понад 11 тис. грн. коштів, із них на закупівлю засобів індивідуального захисту – 6,4 тис. грн., інвентаря для пожежної безпеки – 4,7 тис. грн.

Нещасних випадків з працівниками КБЗ у побуті трапилося на два менше ніж у 2007 році (усього – 13).

У питаннях технічної безпеки й охорони праці спільно працюю з профспілковою організацією КБЗ, з дирекцією фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, з Держпожежнаглядом та іншими суміжними районними службами. Аналіз зробленого у минулому році показує, що нам, у заповіднику, слід наполегливіше працювати, посилюючи профілактичну роботу з ОП, незалежно від

того, стосується це вдосконалення екзаменаційних квитків для різних категорій працівників, чи їх забезпечення засобами індивідуального захисту, спеодягом, вдосконаленими техкартами і т.д. Дрібниць тут немає. Наприклад, у лісі трапляються стихії, нештатні ситуації. Це одна із найнебезпечніших ділянок роботи з охорони та безпеки праці. Тому ставлю собі за мету ретельно вивчити різні з них, організувати навчання служби державної охорони всіх ПНДВ з наступною їх атестацією.

Для більшості працівників заповідника (відділ служби державної охорони, науковий відділ, транспортно-енергетична дільниця) незабаром розпочинаються весняно-польові роботи. Для того, щоб забезпечити їх від різних пригод, нещасних випадків, потрібно обстежити придатність лісових будинків і кордонів, перемонтувати їх, щоб люди себе почували більш зручно. Стосовно походів туристів у гори, які також в цей період активізуються, то слід обстежити ділянки вздовж маршрутів. Вони повинні бути прохідні, безпечні. Теж активізується вивіз людей у високогір'я, в інші визначні місця КБЗ, що пов'язано з транспортом, який повинен бути справним, надійним, як і дороги, якими він буде переміщатися.

Є ряд інших невідкладних завдань, справ, недоліків. Про всі з них знаємо. Маємо розроблені і затвержені в установленому порядку дирекцією і профкомом комплексні заходи нормативів безпеки, гігієни праці в КБЗ. Однак сутужно з коштами на ці заходи, які ми ще маємо в обов'язковому порядку заробити. Справа техніки безпеки й охорони праці вартує того, щоб їй надавалася необхідна увага.

ІВАН КОРНУТА, МЕШКАНЕЦЬ СЕЛА ВЕЛИКА УГОЛЬКА НА ТЯЧІВЩИНІ: «МАЙБУТНЄ – ЗА ЗАПОВІДНОЮ СПРАВОЮ»

Я прожив багато років, щось побачив, випробував за свій вік (Івану Васильовичу Корнута, який проживає у Великій Угольці, незабаром виповниться 85 років – ред.). Вихідець із робітничої сім'ї, як і мої діди, батьки, а також багато односельчан поважного віку, всі ми встигли пізнати горя за роки іноземного засилля в краї. Але щоб там не було, які би біди не насувалися на нашу буденність, завжди для сільських мешканців годувальником, великою розрадою був ліс.

Ліси у Великій Угольці – листяні, могутні. Багато що з цінних флори і фауни у них зростає, водиться. Не всі, хто володів лісами, мали на меті їх дбайливо вирощувати, охороняти, взагалі – господарювати в цих угіддях. Були періоди, коли ліси по-хижацькому вирубували, вивозили, відправляли в Австро-Угорщину, Чехословаччину, де їнде за кордон. А нам, простим людям, крім заробітку, який платили за заготівлю деревини, іншого зиску не було. Правда, чехословацькі урядовці ставилися до лісу дещо обережніше: закладали дослідні ділянки, як ось відомий професор Златнік, а також почали відтворювати лісонасадження за рахунок посадок лісокультур.

З лісом моє знайомство почалося з дитинства: збирали гриби, по ягоди ходили, дрова заготовляли. У зрілому віці, вже при радянській владі, разом з батьком працював в особистому підсобному господарстві. І знову, особливо у перші роки після війни, ліси біля Великої Угольки почали вирубувати масово. Все обмотивовувалося потребами відбудови. Нам стало відомо, що до сусіднього села Колодне мають прокласти вузькоколійку. По ній мали відправляти деревину від суцільних вирубок стиглого бука з Угольського масиву. Добре, що задуми радянських чиновників не були реалізовані і унікальні ліси вдалося зберегти. Звичайно, місцеве населення спостерігало за всім цим з острахом: з дідів-прадідів знали, що нічого доброго від такого «господарювання» не буде. Вже пізніше, ділянки, на яких рубали ліс, заліснили.

На наші букові ліси і праліси у 60-х роках минулого століття пристальну увагу звернули урядовці, науковці-природолюби, екологи. Адже вони були і є важливим водо- і кліматорегулюючим фактором у регіоні. У них зростають і знайшли прихисток зникаючі види рослин і тварин, занесених до Червоної книги України. Цей світ я добре пізнав, бо як почав свою трудову діяльність у лісовому господарстві в 1975 році, так і

на пенсію звідти пішов у 1984 р. Ще й опісля продовжував кілька років сезонно трудитися на різних роботах.

Пам'ятаю 1968 рік. Тоді в нас організовувався Карпатський державний заповідник. Точніше, деякі лісові угіддя Буштинського та Хустського лісокомбінатів передавалися у його підпорядкування. Скільки усіяких розмов, пліток, неправди про заповідник було чути і мовлено! Робився великий спротив заповідній справі. Однак постанову уряду держави потрібно було виконувати безумовно, а не обговорювати її. Трохи пізніше головний лісничий заповідника Дмитро Сухарюк запропонував мені працювати лісником. У 1993 році заповідник став біосферним, чим підтверджувалися його особливий статус і повноваження, як природоохоронної, науково-дослідної державної установи. Дедалі більше він став завойовувати визнання як у державі, так і за кордоном. У наші праліси потягнулися науковці-біологи, ботаніки, лісники, студенти ... І всіх заповонив цей чудовий дивосвіт природи.

Захопив він мене тоді і захоплює зараз. Гордість огоргає, бо при всіх бідах, катаклізмах, які пережили наша держава і рідний край, ми зуміли зберегти для себе і майбутніх поколінь унікальні букові ліси, рекреаційні місця і краєвиди.

Хтось питає: що дав мені і моїм односельцям заповідник? До таких у мене зустрічне запитання. А що дали лісокомбінати чи лісгоспи за багато років експлуатації лісів? Після багатьох із них, наступним поколінням у більшості випадків залишилися оголені схили колись лісистих гір, поруйновані лісові дороги, понижені русла річок і потоків, зіпсовані природні ландшафти. Почастішали руйнівні паводки. Окремі населені пункти, особливо гірські, ледь-ледь зводять кінці з кінцями, не мають

розгалуженої соціальної інфраструктури. Усюди панує безробіття. А заповідник, крім санітарно-профілактичних рубок, деревину не заготовляє. За мету собі ставить науково-продуману, природоохоронну діяльність, належний рекреаційний розвиток. Заповідні території стали взірцем такої роботи, місце масових відвідувань туристів, різних зацікавлених людей. А це вимагає розвивати інфраструктуру для їх обслуговування. І не лише в заповіднику, а й у місцевого населення. Вже й у Великій Угольці дехто почав займатися сільським зеленим туризмом, створює всі зручності для рекреантів, заробляє собі на прожиток.

Заповідник не обмежив, а навпаки – сприяє тим громадянам, які мають бажання розвивати селянські підсобні господарства, в рамках норм чинного законодавства виділяє їм сінокоси, пасовища. Сам я з дочкою, зятем, невісткою та внуками в домашньому господарстві утримую коня, корову, бика-плідника, свиней. Маю невелике власне форелеве господарство. У межах території Угольського природоохоронного науково-дослідного відділення розташовані ще 40 таких сільських дворогосподарств. І всім, хто цього потребує, заповідник за помірними цінами відпускає дрова, безплатно виділяє сінокоса, випаси ... І не забороняє відвідувати унікальні праліси, карстові утворення. Для цього маємо промарковані туристичні маршрути, стежки.

Нам Бог дарував чудову унікальну природу. Нищити її – великий гріх, моральна шкода. І хвала тим, хто не жалюючи зусиль, примножує це безцінне багатство.

Розмову записав
Василь БОЙЧУК

НОВИНИ КБЗ: ДЕНЬ ЗА ДНЕМ

24 лютого відбулося чергове засідання науково-технічної ради заповідника, на якому заслухано доповіді про підсумки науково-дослідної та екологоосвітньої діяльності заповідника у 2008 році. Також йшлося про першочергові заходи для забезпечення діяльності природоохоронного, науково-дослідного відділення «Долина нарцисів» та про план природоохоронних рубок в лісових угіддях КБЗ.

Цього ж дня відбулася виробнича нарада з керівниками ПНД відділень та інших структурних підрозділів заповідника. На нараді обговорено підсумки роботи відділень, відділів та служб установи в 2008 році та їх завдання на 2009 рік, а також виконання заходів з техніки безпеки й охорони праці.

На цьому зібранні виступив начальник дирекції фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві у Рахівському районі Володимир Закурений. Він проінформовав присутніх про стан охорони праці в районі та виконання дирекцією фонду заходів соцзахисту працюючих, які потерпіли від нещасних випадків у 2008 році.

З обговорюваних питань дирекцією КБЗ видано відповідні накази.

Керував роботою засідання НТР і виробничої наради і виступив на них директор заповідника Федір Гамор.

У рамках співпраці заповідника з представництвом у Закарпатській області швейцарсько-українського проекту сталого лісокористування FORZA, працівниками лісознавчої лабораторії КБЗ підготовлено і передано до друку, за кошти згаданого проекту, буклет «Праліси Карпатського біосферного заповідника». Буклет вийде тиражем 500 примірників і поповнить великий арсенал друкованої продукції про КБЗ.

Готується до випуску черговий, 32-й літопис природи заповідника. Практично науковцями КБЗ вже опрацьовано всі матеріали літопису і вони узагальнюються. Незабаром цей зведений плід їхньої колективної праці побачить світ – буде віддрукований.

У всіх ПНД відділеннях, за участі керівників та членів профкому заповідника, відбулися збори працівників, на яких вони обговорили підсумки роботи за минулий рік та завдання на нинішній.

6 березня у нашому районі побувала делегація краю Височіна з Чехії на чолі з гетьманом краю Іржі Бегоунком. Представники цієї місцини підтримують з територіальними громадами сіл Лазещина і Стримба на Рахівщині тісні дружні стосунки, мають конкретні надбання у фінансуванні, на обопільних засадах, розвитку освітянських закладів у згаданих селах.

Того ж дня відбулася зустріч делегації з директором Карпатського біосферного заповідника Федором Гамором. Він ознайомив гостей з роботою КБЗ, був для них гідом у Музеї екології гір і природокористування заповідника, а також у географічному центрі Європи. Тут чехословацькі гості ознайомилися з експозиціями, цікавилися історією, сьогоденням і перспективами розвитку нашого регіону.

На фото: під час гостювання делегації у заповіднику.

ЖИТТЯ ЗАСТАВЛЯЄ ЕКОНОМИТИ

Транспортно-енергетична дільниця (ТЕД) Карпатського біосферного заповідника (КБЗ) – один із структурних підрозділів, який допомагає у вирішенні основних завдань колективу. Для цього маємо вісім вантажних, два пасажирські, десять легкових автомобілів, один автобус, чотири трактори та деяку іншу техніку і механізм. У ТЕД працюють шість водіїв, один тракторист, два енергетики, чотири кочегари, диспетчер та медсестра, разом з керівником – усього 15 чоловік.

Роботи виконуємо різні, від перевезення вантажів за потребами заповідника, пасажирів, основний контингент яких – відвідувачі Музею екології гір, заповідних територій КБЗ, гірських вершин тощо. До нашої сфери впливу належить і енергопостачання та опалення службових і побутових приміщень заповідника: відділень, відділів, лабораторій, еколого-освітніх центрів, музею у Долині нарцисів та будинків на кордонах.

За рік, що минув, ТЕД працювала задовільно. Зокрема, вироблено 200,1 тис. тонно-кілометрів. Перевезено 41,1 тис. пасажирів, вироблено 318 гига/кал тепла. При плані використати 126 тис. квт/год електроенергії, за рахунок економії, витрачено 96 тис. квт/год. На опалення витрачено 100 тон вугілля та 316 кубометрів дров. Для економії та посилення тепловіддачі використовуємо для опалення тисру. Сумлінно попрацювали водії Михайло Козурак, Дмитро Йонаш, Олександр Фалтінський, Віктор Гаджега, Михайло Ігнатюк, постачальник Антон Клованич. Практично, водії трудяться без аварій, порушень техніки безпеки. Завдяки їх прикладу та посиленню організаторської роботи і в цілому колектив не має таких

порушень, на що недавно наголошувалось на виробничій нараді з підбиття підсумків фінансово-господарської діяльності і стану техніки безпеки в КБЗ у 2008 році.

Ще більш відповідальні завдання поставлені перед колективом на 2009 рік. Враховуючи кризу, яка охопила всі сфери життя в Україні, вимагається працювати економно, раціонально витрачати паливе, мастильні матеріали, електроенергію, тепло. Для цього у ТЕД розроблено чіткий графік щоденного контролю за економією згаданих матеріалів і ресурсів, а також посилено вимоги до контролю за станом техніки безпеки і охорони праці. Перші місяці роботи в умовах суворої економії і безпечних умов праці показали, що не в усіх відділеннях (ПНДВ), відділах і службах з високим порозумінням ставляться до виконання окреслених на рік завдань, вирішення проблем. Зокрема, не все зроблено для економії електроенергії в Трибушанському й Угольському ПНДВ. Не всюди безпечно, особливо для під'їзду до гори Говерла, лісові дороги. Ці ділянки не прознаковані. Взагалі відсутній проїзд до гори Піп-Іван Марамороський через урочище Лисичий, бо дорога зруйнована паводками. Нам разом зі службою охорони праці, працівниками ПНД відділень КБЗ належить проревізувати усі небезпечні ділянки для проїзду автівок і перевезення пасажирів у горах, забезпечити їх ремонт.

Завдання поставлені перед нами на 2009 рік, напружені, але досяжні. Доведеться попрацювати напружено.

Юрій КОЛАЧУК,
начальник транспортно-енергетичної дільниці КБЗ.

ВЕСНА ІДЕ! ВЕСНІ – ДОРОГУ!

Весна, хоч цього року і забарилася, та все ж впевненим кроком, як законна володарка, увійшла у свої права і почала газдувати. Гостинно розкинула зелений килим, встелений первоцвітами, дмухнула тепленьким вітерцем і прибрала майже весь сніг з карпатських схилів. Та з її приходом оголилися і екологічні проблеми, що були сховані під сніговою ковдрою. Погляньмо навкруги! Наші парки, сквери, вулиці, лісосмуги та все навколишнє середовище потерпають від сміття. Краще не стане, поки кожен не зрозуміє свою роль в даній ситуації. Жити у чистому середовищі – вибір, що відображає потребу для всіх і кожного у збереженні нашої тендітної планети і екосистем, ресурсів і природних процесів.

Навесні в усіх населених пунктах нашого регіону проводяться заходи, спрямовані на поліпшення стану навколишнього середовища, благоустрою, озеленення і приведення у належний санітарний стан довкілля. В них беруть безпосередню участь жителі міст та районів, всі установи та організації, освітні заклади. Один із них - День довкілля.

День довкілля відзначається у нашій державі з 1998 р., згідно Указу Президента України у третю суботу квітня (у цьому році – 18 квітня).

Карпатський біосферний заповідник, як природоохоронна установа, завжди бере активну участь в організації практичних природоохоронних заходів до Дня довкілля. Зокрема, на центральній садибі КБЗ та у всіх природоохоронних науково-дослідних відділеннях Рахівського, Тячівського та Хустського районів відбудуться суботники.

Зазначимо, що День довкілля – це лише одне природоохоронне свято у їх весняному вінку. Міжнародний День Землі будемо святкувати 22 квітня. Він, на відміну від Дня Землі, що проводиться у березні, покликаний об'єднати людей планети у справі охорони навколишнього середовища. Завдання Дня Землі співзвучні із тими, що ставить перед нами День довкілля. Наступним святом, що формує

природоохоронний календар, буде Всесвітній день захисту навколишнього природного середовища (5 червня).

Природа з усіма її складними, взаємозалежними екосистемами – основа нашого життя та наша спільна спадщина. Краса і цінність природи єдина і неподільна. Кожен її елемент частиною цілого і вносить вклад у його гармонію і тонкий загальний баланс. Всі свідомі громадян закликаємо приєднатися до відзначення Дня довкілля і сумлінною працею принести зцілення карпатській природі!

«СПІЛЬНА ВОДА – СПІЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ»

У 2009 році темою Всесвітнього Дня Води є «Спільна вода – спільні можливості». Особлива увага надається транскордонним водам.

Тиса – основна водна артерія Закарпаття. Вона несе свої води через Україну, Румунію, Словаччину, Угорщину і в Сербії вливає їх у могутній Дунай, будучи його найбільшою притокою. Її екологіч-

адміністративно-територіальних одиниць обабіч кордону, Тячівське міжрайонне управління з водного господарства, Закарпатський регіональний центр соціально-економічних та гуманітарних досліджень і заповідник.

У рамках відзначення Всесвітнього дня води проводяться різноманітні освітні та практичні заходи. Зокрема, на території центральної садиби КБЗ було впорядковано два джерела питної води, які використовуються як працівниками заповідника, так і мешканцями сусідніх із заповідником будинків. Також очищені від сміття береги двох гірських потоків – приток Тиси. А в актовому залі Рахівської загальноосвітньої школи I-III ст. №1, в рамках відзначення Всесвітнього дня води, проведено освітній захід. Науковці та екоосвітники Карпатського біосферного заповідника, за допомогою мультимедійної презентації, прочитали лекцію про охорону водних ресурсів краю, зокрема Тиси, як транскордонної ріки (у відповідності до цього річних тематичних рекомендацій ЮНЕСКО). Спільні зусилля науковців України та сусідніх країн було висвітлено при інформуванні про хід виконання міжнародного проекту «Покращення протиаварійного захисту та оздоровлення навколишнього середовища на прикордонній українсько-румунській ділянці р. Тиси».

Учасниками екоосвітнього заходу стали близько 120 учнів 7-х, 8-х, та 10-х класів.

Людмила ППШАШ,
Вікторія БУНДЗЯК

ДИВОЦВІТИ

Ранньою весною, ще де не де лежить сніг, а вже на зігрітих сонцем проталинах спалахують яскравими барвами цілі зграйки крокусів. Вони підставляють сонцю келихи своїх витончених квітів, прагнучи наповнити їх живильною енергією. Така тендітна краса зазвичай викликає зворушливі відчуття та захоплення.

Крокус, шафран – багаторічна бульбоцибулинна рослина з родини Півникових. Нараховується біля 80 видів крокусів, поширених у субтропічних та тропічних зонах. На Україні зростає 8 видів і всі вони занесені до Червоної книги України.

Назва роду зустрічається в описах стародавніх грецьких письменників. Згідно міфу,

шафран виріс на вершині гори Іда під час одруження Зевса з Герою, тому вважався квіткою щастя. За іншою легендою бог Гермес змагався в метанні диска з своїм другом Кроком і випадково потрапив у нього. Юнак загинув. На місці пролитих крапель крові згодом виростили квіти крокуси.

Назва „крокус” походить від грецького слова *kroke* – „нитка”, а „шафран” – від арабського „зефран” – жовтий, від нитковидних жовто-оранжевих приймочок цієї квітки.

Підземний орган крокусів – кулевидна, сплюснута бульбоцибулина, вкрита тонкосітчастоволокнистими оболонками. Біля основи або на верхівці бульбоцибулини знаходяться одна або декілька бруньок, з яких розвиваються листя та квіти. Кожен

рік відбувається заміна бульбоцибулини: стара відмирає, а на її місці утворюється 2-6 нових. Через один-два тижні після пробудження вони зацвітають, а ще через місяць дозріває насіння і надземна частина рослини відмирає. Крокуси розмножуються як насінням так і вегетативно. При вегетативному розмноженні великі і середні бульбоцибулини зацвітають на наступний рік, дрібніші – через рік, два, а рослини, вирощені з насіння – через 3-4 роки. Всі види шафранів дуже декоративні і тому, на жаль, за свою красу і витонченість розпачуються масовим зриванням на букети. Нікому на думку не спадає, що своїми діями ми себе самі обкрадаємо, знищуючи ці синьоокі острівки природи.

Пам'ятайте, що всі види шафранів занесені до Червоної

книги України і охороняються законом. Його порушення тягне за собою адміністративну відповідальність.

Тетяна АНТОСЯК,
Алла КОЗУРАК,
наукові співробітники
ботанічної лабораторії КБЗ

Вже тридцять років працює в колективі заповідника Михайло Юрійович Козурак. Після закінчення Міжгірського профтехучилища починав трудову діяльність робітником будівельної бригади. Через рік був переведений водієм. Як нині пам'ятає свій перший автомобіль - старенький ЗІС-585, який йому

НАДІЙНИЙ ВОДІЙ

доручили. Особисто зробив капітальний ремонт, кожну гайку перебрав своїми руками, поки автомашини виїхала з гаража. За його безпосередньої участі було відновлено автодорогу в урочище «Поляна» Широколузанського лісництва, до урочища «Брецькул» – в Черногірському лісництві. Завозив каміння для будівництва лісового будинку, ремонту дороги в Угольському лісництві. Не один раз в холоді довелося ночувати в тій самій кабінці та ремонтувати автівку в польових умовах.

У 1982 році переведений водієм «Уазика», на якому пропрацював більше десяти років. За роки роботи Михайло Юрійович жодного разу не підвів колег. Автомобіль завжди справний, у салоні охайно. Рановранці чи вночі, в дощ чи в холод завжди вчасно виїжджає в рейси.

Неодноразово здійснював поїздки за кордон, у м. Київ, коли за кермом автомашини доводилося сидіти не одну годину. Адже водій не тільки має вчасно доставити пасажирів, але й відповідає за їх життя. В кінці минулого року, за сприяння Державної служби заповідної справи, заповідник отримав нові легкові автомобілі. Козурак М.Ю., як кращий водій, також отримав нову автівку. Серед колег по роботі користується повагою та заслуженим авторитетом. Завжди готовий прийти на допомогу колегам, підказати чи допомогти при ремонті автомобіля.

Михайло Юрійович хороший сім'янин. Разом з дружиною Марією Михайлівною, яка також працює в заповіднику, виростили п'ятьох дітей. Зараз допомагають старшим донькам

виховувати чотирьох онуків. Прищепив любов до техніки і старшому сину Михайлу, якому передає свої знання та навички. Посадив плодові дерева, збудував будинок, в якому завжди чути веселий сміх дітей, яких він дуже любить.

Добрі слова про Михайла Козурака кажуть сусіди та мешканці с. Костилівка. Ніколи не відмовить односельцям, якщо потрібно підвезти сіно, дрова чи будівельні матеріали. З важкодоступних місць тільки він відважиться доставити вантаж горянам власним ГАЗ-66.

Торік, у вересні, Михайло Юрійовичу виповнилося 50 років. Але в нього ще багато планів у житті та тисячі кілометрів дороги попереду. Хай йому щастить у всьому!

Михайло ПРОЦЬ,
начальник відділу служби державної охорони

НАМ ЗАПОВІДНИК ДОПОМАГАЄ

Знову весна надворі вступила в свої права. Як вівчар з багаторічним стажем (відав цій професії 20 років), я подумки зі своїми колегами вже там, у високогір'ї, прислухаюся до чарівного звуку дзвіночків, колоколів, якими наповнюється весняний ліс від перебуваючої в ньому отари.

Але все це – уява. До виходу овець на полонини залишилося ще два місяці. Правда, у кінці квітня овечки, мов білі хмариночки, вже розкошуватимуть у низині, пастимуть на околицях села. Пізніше, коли згине сніг на полонинах і вони вкритіться зеленою соковитою пашею, попрямуємо у високогір'я.

У голові роються різні думки. Наприклад, прочитав у газеті «Зоря Рахівщини» статтю рахів'янина Михайла Штефанюка «Я не проти заповідника, але... не в нашому місті» за 21 березня ц.р. Не знаю, як у Рахові, але у нас, у Богдані, стосунки сільської ради і більшості людей з Карпатським біосферним заповідником дружні. Вони склалися давно, від початку

передачі йому лісових угідь у високогір'ї Петроса. Впродовж багатьох років ватагую, мене призначають депутатом полонини Рогнеска, яка розташована на території КБЗ. Але ніколи, за всі ці роки, не було якихось непорозумінь між нами і представниками згаданої установи. Щороку у Богдан-Петроському ПНД відділенні начальник Василь Шемота навесні видає нам дозволи і квитки на випаси та заготівлю дров на літній полонинський період. Особисто мені виділили деревину, з якої спорудив стаю. Цю будівлю ми використовуємо постійно ось вже 10 років.

На угіддях заповідника розташовані також сусідні полонини Гормонеска і Скопеска, на яких влітку випасається худоба богданців і видричанців. Має КБЗ і свої приміщення на Рогнесці для худоби працівників установи. І всюди, і в усьому у нас панує доброзичлива обстановка.

Допомагає заповідник сільській громаді Богдана ремонтувати дорогу до згаданих полонин та за міжнародним маршрутом Закарпатського туристичного

шляху, виділив певну суму коштів на будівництво однієї з кашниць по дорозі вздовж потоку Шешулець. На горі Копиці є рекреаційний будиночок заповідника, де туристи при підйомі на Петрос почерпують необхідну інформацію про оточуюче природне середовище, перепочивають, мають можливість сховатися від негоди. Часто до нас, полонинників, навідувався інспектор ПНДВ Микола Білінкевич, за яким обхід закріплений. Він проводив з нами бесіди, інструктажі на природоохоронні теми.

Звичайно, люди бувають різні. Одні з розумінням ставляться до природи. Деякі, як ось діти, під час збирання грибів, яфін, брусниці, не задумуючись, шкодять, ламають, занегають усе довкола. Так трапилось і з рекреаційним будиночком на Копиці.

Вчуся сам у природі бути з нею заодно. Так вчу і своїх дітей.

Сини є мені добрими помічниками вдома по господарству, і влітку – в горах, разом зі мною вівчарять. У господарстві утримуємо 25 овець, троє коней, корову, телицю, бика, іншу живність. Мені, простій людині, заповідник нічого лихого не зробив. Лиш ті, кому постійно мало, у кого приватні інтереси понад усе, переживають, що заповідник їм може стати на заваді.

Володимир КОКИРЧ,
мешканець Богдана

Адреса редакції:

вул. Красне Плесо, 77, а/с 8, м. Рахів,
90600 Закарпатська обл.
Контактні тел: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Ел. пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>

Засновник і видавець: Карпатський біосферний заповідник.

Свідоцтво про державну реєстрацію
Зт № 401 від 25. 01. 2006 року.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Федір Гамор (шеф-редактор),
Василь Бойчук (редактор),
Василь Покин'єрєда,
Юрій Беркєла,
Дмитро Сухар'єк,
Ярослав Довган'єч,
Йосип Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газета віддрукована у Хустській районній друкарні.

Замовлення №

Тираж 1000 примірників.